

РУХАНИ
ЖАҢҒЫРУ

МЕНІҢ ҒЫЛЫМДАҒЫ ӨМІРІМ

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
ҒЫЛЫМИ МЕКТЕПТЕРІ.
ГЕОЛОГИЯ

МЕНІҢ ҒЫЛЫМДАҒЫ ӨМІРІМ

ӘОЖ 378 (035.3)

КБЖ 74.58

М 45

«Айтылған тарих» ғылыми-зерттеу орталығы

Баспаға Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің Ғылыми кеңесінің шешімімен ұсынылған (27.08.2019 ж. №1 хаттама)

Пікір білдіргендер

Әлімғазинов Қ.Ш. – тарих ғылымдарының докторы
Асанов М.А. – геология-минералогия ғылымдарының докторы,
профессор

М 45 Менің ғылымдағы өмірім. Қазақстанның ғылыми мектептері. Геология: Ұжымдық монография / М.Қойгелдиевтің редакторлығымен – Алматы: «Арыс» баспасы, 2019. – 504 бет.

ISBN 978-601-291-440-5

Кітапта елімізде геология ғылымы мен геолог мамандардың қалыптасуы, осы салада кәсіби және ұлттық бірегейліктің түрлі тарихи кезеңдердегі көрінісі нақты дерек көздері арқылы қарастырылады. Кітапты даярлау барысында аға-буын геолог ғалымдардан тарихи сұхбат алынды.

Кітап Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің «Айтылған тарих» ғылыми-зерттеу орталығы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің бағдарламалық-мақсатты қаржыландыруы негізінде «Ұлы Дала тарихы мен мәдениеті» бағдарламасы аясында (2018 – 2020) «Қазақстандағы ғылыми мектептер ұлттық және мемлекеттік бірегейліктің қалыптасуы және трансформациясы контекстінде (XX ғ. – XXI ғ.б.) тақырыбы бойынша даярланды.

Монография мамандарға, жоғары оқу орындарының студенттеріне, магистранттарына, докторанттарына және отан тарихына қызығушылық танытқан оқырмандарға арналған.

ӘОЖ 378 (035.3)

КБЖ 74.58

© Абай атындағы ҚазҰПУ, 2019

© «Айтылған тарих» ғылыми-зерттеу орталығы, 2019

© Қазақстан тарихшыларының қауымдастығы, 2019

© «Арыс» баспасы, 2019

ISBN 978-601-291-440-5

МАЗМУНЫ

Кіріспе. Геологиядағы бірегейлік. <i>Қойгелдиев М.К.</i>	5
I Тарау. Қазақстанның геологиялық тұрғыдан зерттелуі. геологиядағы патшалық және советтік бірегейлік	13
1.1. Қазақстанда геологиялық тұрғыдан зерттеудің басталуы. Патшалық кезең. <i>Тлаубаев Ш.Б.</i>	—
1.2. Становление научных школ геологической науки Казахстана 1917–1930-е гг. <i>Жансүттин Б.О.</i>	49
1.3. Геологическое изучение Казахстана в годы Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. <i>Жансүттин Б.О.</i>	69
II Тарау. Қаратауды геологиялық зерттеу тарихынан. <i>Мырзатаева З.Б.</i>	98
2.1. Тарауға кіріспе. Мәселенің тарихнамасы	102
2.2. Қаратауды геологиялық зерттеу тарихынан. Патшалық кезең	102
2.3. Қаратауды геологиялық зерттеу тарихынан. Советтік кезең	116
III Тарау. Геология саласындағы мамандар. <i>Қойгелдиев М.К.</i>	152
3.1. №11020 инженер-геолог Оразалы Жандосовтың ісі	166
3.2. №11020 инженер-геолог Мерғали Қадылбекұлының ісі	181
3.3. №3470 инженер-геолог Әзірбаев Мардан Нығметұлының ісі	192
3.4. Николай Григорьевич Кассини (1885 – 1949 ж.ж.)	206
3.5. Михаил Петрович Русаков (1892 – 1963 ж.ж.)	206
IV Тарау. Академик Қ.И. Сәтбаев: ғылым ұлттық бірегейлікке қызмет жасай алады	216
4.1. Академик Қ.И. Сәтбаевтың ғылымдағы ұлттық бірегейлікті сақтау және нығайту жолындағы қызметі. <i>Қойгелдиев М.К.</i>	—
4.2. Қ.И. Сәтбаев қызметіндегі кәсіби бірегейліктің көріністері. <i>Нұрман Ш.Т.</i>	232
V Тарау. Қазақстанда геолог кадрларды даярлау тарихынан. <i>Байбатиша Ә.Б.</i>	265
5.1. Қазақстандағы кен орындары туралы алғашқы мәліметтер	—
5.2. Геолог-кадрлардың қызметі тарихынан	271

5.3. Геологияны қазақ тілінде оқыту туралы <i>Қорытқанды, Қойгелдиев М.К.</i>	294
303	—
VI Тарау. Геолог ғалымдармен он бес сұхбат Қазба байлық қалпына келмейді, онда болашақ ұрпақтың да еңісісі бар! Академик Ғ.Қ. Ергалиевпен сұхбат	305
Әкеміз атымды Баян батырдай болсын деп Баян қойған. Академик Б.Р. Рақышевпен сұхбат	—
Ұлттық кадрлар сапалы болмай, іс түзелмейді. Академик С.М. Қожахметовпен сұхбат	315
Мне везло на выдающихся людей. Интервью с доктором геолого- минералогических наук С.М. Оздосевым	327
Қазақстанның геологиялық құрылымы кімді де болса қызықтырады. ҚР ҰҒА-ның корреспондент-мүшесі Н. Сейітпен сұхбат	347
Казахи с древних времен были рудоискателями. Интервью с доктором геолого-минералогических наук Н.А. Азербасевым	360
Я так долго живу потому, что всю жизнь говорю правду. Интервью с доктором технических наук, профессором с С.В. Цой	368
Казахстан – это рай для геолога! Интервью с доктором геолого- минералогических наук С.Ж. Жапархановым	375
Қаныш Имантайұлы Сәтбаевтың батасын алған. Профессор Н.Қ. Құдайбергеновамен сұхбат	382
Геологияның негізгі кітабы – тау мен дала. Профессор А.Т. Бекботаевпен сұхбат	389
Геология – это самое научное производство и самая производственная наука. Интервью с доктором геолого-минералогических наук Э.Ю. Сейтмуратовой	395
Каныш Имантаевич работал на благо своей страны и своего народа! Интервью с кандидатом биологических наук Н.В. Ниретиной	413
Шетелдіктер Қазақстанның геологиясына қызығып келеді. Профессор Ә.Б. Байбатишамен сұхбат	440
Жабық қауыммен Лениндік сыйлықты алған құпия қазақ. Х.Б. Әубәкіровпен сұхбат	459
Дубек Дүйсенбеков: біз геологтар руынанбыз. Геологияның жұбайы Хантай Әбдіқаримқызымен сұхбат	481
491	—